

جمهوری اسلامی ایران
وزارت صنعت معدن و تجارت

وضعیت سرمایه‌گذاری خارجی در ایران

اسفند ۱۳۹۵

معاونت طرح و برنامه

دقتارآمار و فناوری داده‌ها

دقتر سرمایه‌گذاری خارجی

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه.....	۲
۱- تعاریف و مفاهیم سرمایه گذاری خارجی	۳
۱-۱- کنفرانس ملل متحد برای تجارت و توسعه (Unctad)	۳
۱-۲- قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی ایران	۴
۲- تاریخچه و روند سرمایه گذاری خارجی در ایران	۵
۲-۱- سرمایه گذاری خارجی در ایران در دوران قبل از انقلاب اسلامی	۵
۲-۲- سرمایه گذاری خارجی در ایران در دوران پس از انقلاب اسلامی	۶
۳- اسناد بالادستی و فرآیند سرمایه گذاری خارجی در ایران	۷
۳-۱- اسناد بالا دستی	۷
۳-۲- نهادهای مرتبط با سرمایه گذاری خارجی در ایران	۹
۴- سرمایه گذاری مستقیم خارجی در ایران و کشورهای منتخب	۱۲
۵- سرمایه گذاری خارجی مصوب در حوزه صنعت، معدن و تجارت	۱۷
۶- عوامل مؤثر در جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی	۲۰
۷- موانع جذب سرمایه گذاری خارجی در ایران	۲۴
۷-۱- موانع اقتصادی	۲۴
۷-۲- موانع حقوقی و نهادی	۲۴
۷-۳- موانع سیاسی	۲۴
۷-۴- سایر موانع	۲۴
۸- پیشنهاد برای افزایش جذب سرمایه-گذاری خارجی در ایران	۲۵
۹- منابع	۲۶
۱۰- پیوست ها	۲۷

مقدمه

" سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی^۱ یکی از مهمترین پدیده‌های اقتصادی در ارتباط با جهانی شدن و گسترش پیوندهای اقتصادی کشورها با یکدیگر و یکی از روش‌های تأمین مالی می‌باشد. امروزه بسیاری از کشورهای جهان به واسطه عدم تکافوی منابع داخلی برای سرمایه‌گذاری، تمایل شدیدی به جذب سرمایه‌های خارجی پیدا کرده‌اند. برخی از بررسی‌ها، رشد چشمگیر کشورهای چینی و برخی کشورهای اروپای شرقی را مرهون استفاده از این روش تأمین مالی می‌دانند. مطالعات نشان می‌دهد که سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به هر علت و شکلی که صورت پذیرد، اثرات قابل ملاحظه‌ای بر روی متغیرهای کلان اقتصادی از جمله کاهش نرخ بهره، کاهش نرخ ارز، افزایش رشد اقتصادی، افزایش درآمد مالیاتی دولت، کاهش بدهی دولت، بهبود توزیع درآمد، انتقال تکنولوژی، افزایش اشتغال، توسعه صادرات، کاهش واردات و تاثیر مثبت در تراز پرداخت‌ها دارد.

اطلاع از آخرین وضعیت کشورمان در این موضوع و عوامل مؤثر بر آن می‌تواند نقشی به سزا در تصمیم‌گیری‌های اقتصادی و جذب سرمایه‌گذاران و فعالین تجاری و دیگر ذینفعان داشته باشد. لذا در جهت انتشار مستمر و فراگیر اینگونه آمار و شاخص‌ها در کشور، دفتر آمار و فراوری داده‌ها وظیفه خود می‌داند با انتشار گزارشات^۱ از آمار و شاخص‌های یاد شده، ضمن کمک در راستای فراهم آوردن شفافیت در فضای کلان اقتصادی کشور، دسترسی فعالان اقتصادی را به اینگونه نیازها تسهیل نماید. امید است این گزارشات زمینه بهبود تصمیمات و سیاستگذاری مرتبط با فضای کسب و کار را فراهم سازد.

---

^۱ Foreign Direct Investment (FDI)

۱- تعاریف و مفاهیم سرمایه گذاری خارجی

این بخش بر اساس تعاریف کنفرانس ملل متحد برای تجارت و توسعه و قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی ایران تهیه شده است.

۱-۱- کنفرانس ملل متحد برای تجارت و توسعه (Unctad)^۲

سرمایه گذاری مستقیم خارجی (FDI)^۳: عبارت است از سرمایه ای که متضمن مناسبات بلندمدت و منعکس کننده کنترل و نفع مستمر شخصیت حقیقی یا حقوقی مقیم یک کشور در شرکتی خارج از موطن سرمایه گذار باشد. همچنین میتوان آنرا در زمره سرمایه گذاری برون مرزی دانست که به همراه یک سرمایه گذار شریک مقیم، بر مدیریت یک بنگاه اقتصادی در کشور، کنترل و نفوذ داشته باشد.

سرمایه گذاری سهامدارانه خارجی (FPI)^۴: در این سرمایه گذاری، سرمایه گذار خارجی در اداره واحد تولیدی نقش مستقیم نداشته و مسئولیت مالی نیز متوجه وی نیست. خرید اوراق قرضه و سهام شرکت ها در معاملات بورس و قبوض سپرده در بانک های خارجی از انواع FPI هستند.

جریانات سرمایه گذاری مستقیم خارجی^۵: متشکل از سرمایه ارایه شده توسط یک سرمایه گذار خارجی به صورت مستقیم و یا از طریق شرکت های مرتبط با شرکت سرمایه گذاری شده توسط یک سرمایه گذار خارجی است. جریانات سرمایه گذاری مستقیم خارجی سه بخش دارد: حقوق صاحبان سهام (آورده نقدی سهام داران)، درآمد سرمایه گذاری مجدد (سودهای انباشته) و وام های بین شرکتی.

موجودی سرمایه گذاری مستقیم خارجی^۶: عبارت است از، ارزش سهم سرمایه و اندوخته ها (شامل سود انباشته) مربوط به شرکت مادر به علاوه بدهی خالص وابسته به شرکت مادر.

^۲ United Nations Conference on Trade and Development

^۳ Foreign Direct Investment

^۴ Foreign Portfolio Investment

^۵ FDI Flows

^۶ FDI Stock

۱-۲- قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی ایران

سرمایه گذاری خارجی: بکارگیری سرمایه خارجی در یک بنگاه اقتصادی جدید یا موجود پس از اخذ مجوز سرمایه گذاری.

سرمایه گذار خارجی: اشخاص حقیقی یا حقوقی غیر ایرانی و یا ایرانی با استفاده از سرمایه با منشا خارجی که مجوز سرمایه گذاری را اخذ نموده باشند.

سرمایه خارجی: انواع سرمایه اعم از نقدی و غیر نقدی که توسط سرمایه گذار خارجی به کشور وارد می شود و شامل موارد زیر است:

الف- وجوه نقدی که به صورت ارز قابل تبدیل از طریق نظام بانکی یا دیگر طرق انتقال وجوه که مورد تایید بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران باشد، به کشور وارد شود.

ب - ماشین آلات و تجهیزات

ج - ابزار و قطعات یدکی، قطعات منفصله و مواد اولیه، افزودنی و کمکی

د- حق اختراع، دانش فنی، اسامی و علائم تجاری و خدمات تخصصی

ه - سود سهام قابل انتقال سرمایه گذار خارجی

و- سایر موارد مجاز با تصویب هیات دولت

۲- تاریخچه و روند سرمایه‌گذاری خارجی در ایران

از لحاظ تحلیل تاریخی، دوران سرمایه‌گذاری خارجی در ایران را می‌توان به دو دوره اصلی تقسیم نمود:

۲-۱- سرمایه‌گذاری خارجی در ایران در دوران قبل از انقلاب اسلامی

دوران سرمایه‌گذاری خارجی در ایران، قبل از انقلاب اسلامی به سه دوره قابل تقسیم است:

- دوران قبل از تصویب قانون ثبت شرکت‌ها:

این دوره عمدتاً دوران قاجار و اعطای امتیازات انحصاری به اتباع و دولت‌های خارجی را در بر می‌گیرد. سرمایه‌گذاری در بهره‌برداری شیلات شمال و صنعت نفت ایران و همچنین سرمایه‌گذاری در جستجوی منابع طبیعی، از اولین اقدامات در این زمینه به شمار می‌روند.

- دوره پس از تصویب قانون ثبت شرکت‌ها در سال ۱۳۱۰:

این دوره با تشکیل شرکت‌های ایرانی با مالکیت صد درصد خارجی (تحت عنوان شرکت‌های فرعی یا سرمایه‌گذاری مستقل) و همچنین تاسیس شعب و نمایندگی‌های خارجی برای انجام فعالیت‌های تجاری، تولیدی و صنعتی و یا مالی از دوره‌های دیگر متمایز می‌گردد.

- دوره پس از تصویب قانون جلب و حمایت سرمایه‌های خارجی در سال ۱۳۳۴:

به منظور کنترل و نظارت بر نحوه عملکرد سرمایه‌گذاری‌های خارجی، در آذر ۱۳۳۴ قانونی تحت عنوان قانون جلب و حمایت سرمایه‌های خارجی تصویب شد که به موجب آن برگشت اصل و منافع حاصل از سرمایه‌گذاری‌های خارجی از سوی دولت تضمین گردید.

۲-۲- سرمایه‌گذاری خارجی در ایران در دوران پس از انقلاب اسلامی:

پس از انقلاب اسلامی، به دلایلی همچون ناآرامی‌های داخلی ناشی از جریانات انقلاب، مشخص نبودن حدود مالکیت خصوصی، محدودیت‌ها و قوانین مربوط به انتقال ارز از کشور و قوانین محدود تجاری و امثال آن، سرمایه‌گذاری خارجی به شدت کاهش یافت.

با تصویب قانون برنامه دوم توسعه در نیمه دوم سال ۱۳۷۲ و پذیرش سرمایه‌گذاری خارجی و تصویب قانون "چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری- صنعتی جمهوری اسلامی ایران"، پس از یک دوره توقف طولانی پانزده ساله، بار دیگر جذب سرمایه‌گذاری خارجی در کشور مورد توجه قانون‌گذاران و مسئولین قرار گرفت. روند مذکور در برنامه سوم توسعه نیز ادامه یافت و به دولت نسبت به اخذ یا تضمین تسهیلات خارجی اجازه داده شد.

در آخرین روزهای سال ۱۳۸۰، قانون جدید تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی به تصویب رسید که سرانجام پس از گذشت دو دهه از انقلاب، مقوله سرمایه‌گذاری خارجی به صورت قانونمند و کاملاً امروزی در سرلوحه فعالیت‌های دولت قرار گرفت.

اصلاح و تقویت زیر بناها و ساختارهای اقتصادی طی سال‌های اجرای برنامه‌های پنج ساله و بویژه اقدام‌های صورت گرفته طی سال‌های برنامه سوم به طور غیر مستقیم به بهبود چشم اندازه‌های اقتصادی کشور و روشن شدن افق سرمایه‌گذاری خارجی انجامیده است.

۳- اسناد بالادستی و فرآیند سرمایه‌گذاری خارجی در ایران

۳-۱- اسناد بالا دستی

➤ سیاست‌های کلی نظام در دوره چشم انداز:

در سند سیاست‌های کلی نظام در دوره چشم انداز بر "ایجاد فضای مناسب، امن و اطمینان بخش برای فعالان اقتصادی و سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی با تکیه بر احترام به حقوق مالکیت دارایی‌های مادی و غیرمادی" تاکید شده است.

➤ سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی:

در بند ۱۰ ابلاغیه سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی، در حمایت هدفمند از صادرات کالاها به " سرمایه‌گذاری خارجی برای صادرات" اشاره شده است.

➤ برنامه‌های توسعه‌ای کشور:

• سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه:

در برنامه پنجم توسعه در خصوص ایجاد مشوق‌ها و تسهیل سرمایه‌گذاری خارجی به موارد زیر اشاره شده است:

- ماده ۱۶ بند ۸: برنامه‌ریزی برای تحقق شاخص‌های اصلی علم و فناوری شامل سهم درآمد حاصل از صادرات محصولات و خدمات مبتنی بر فناوری‌های پیشرفته و میانی، سرانه تولید ناخالص داخلی ناشی از علم و فناوری، تعداد گواهی ثبت اختراع، تعداد تولیدات علمی بین‌المللی، نسبت سرمایه‌گذاری خارجی در فعالیتهای علم و فناوری به هزینه‌های تحقیقات کشور و تعداد شرکت‌های دانش‌بنیان.
- ماده ۸۲ بند الف: استفاده دستگاه‌های اجرایی از تسهیلات مالی خارجی در طول برنامه در قالب قوانین بودجه سنواتی مجاز است. سهمیه‌های باقیمانده تسهیلات مصوب بیع متقابل و تسهیلات مالی خارجی (فاینانس) مربوط به برنامه‌های سوم و چهارم (با رعایت ضوابط اسلامی از جمله تصویب مجمع تشخیص مصلحت نظام) در طول برنامه پنجم نیز به قوت خود باقی است.

● سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه:

در پیش نویس برنامه ششم توسعه در ارتباط با حمایت از سرمایه‌گذاری خارجی به موارد زیر تاکید شده است:

- بند ۵ بخش امور اقتصادی: گسترش و تعمیق نظام جامع تامین مالی و ابزارهای آن (بازار پول، بازار سرمایه و بیمه‌ها) با مشارکت اشخاص حقیقی و حقوقی داخلی و خارجی و افزایش سهم موثر بازار سرمایه در جهت توسعه سرمایه‌گذاری و ثبات و پایداری و کاهش خطرپذیری فعالیت‌های تجاری و اقتصادی کشور با تاکید بر ارتقای شفافیت و سلامت نظام مالی.

- بند ۸ بخش امور اقتصادی: جذب سرمایه‌ی ایرانیان خارج از کشور و سرمایه‌گذاران خارجی با ایجاد انگیزه و مشوق‌های لازم.

- بند ۶۰ بخش امور سیاست خارجی: اولویت دادن به دیپلماسی اقتصادی با هدف توسعه سرمایه‌گذاری خارجی، ورود به بازارهای جهانی و دستیابی به فناوری برای تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی و سند چشم‌انداز.

- بند ۶۶ بخش امور حقوقی و قضایی: حمایت قضائی موثر در تضمین حقوق مالکیت و استحکام قراردادها به منظور توسعه‌ی سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و سرمایه‌گذاری خارجی.

➤ سیاست‌های کلی تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی (ابلاغی مقام معظم رهبری):

موارد مرتبط با سرمایه‌گذاری خارجی در این ابلاغیه به شرح زیر می‌باشد:

- بند ۱۷: گسترش تنوع ابزارهای سرمایه‌گذاری در بازار سرمایه و تکمیل ساختارهای آن و اعمال سیاست‌های تشویقی برای حضور عموم مردم و سرمایه‌گذاران داخلی و بین‌المللی به ویژه منطقه‌ای در بازار سرمایه.

- بند ۱۸: حمایت از محققان و سرمایه‌گذاران و تشویق ورود سرمایه‌های ایرانی به حوزه‌های سرمایه‌گذاری خطرپذیر متضمن تحقیق و توسعه با تاسیس صندوق‌های شراکت یا ضمانت برای سرمایه‌گذاری در این حوزه.

۳-۲- نهادهای مرتبط با سرمایه‌گذاری خارجی در ایران

نهادهای اصلی مرتبط با سرمایه‌گذاری خارجی در ایران شامل سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران، وزارت صنعت، معدن و تجارت، سایر وزارتخانه‌های اقتصادی، بخش بانکی و بیمه‌ای و بورس اوراق بهادار می‌باشند.

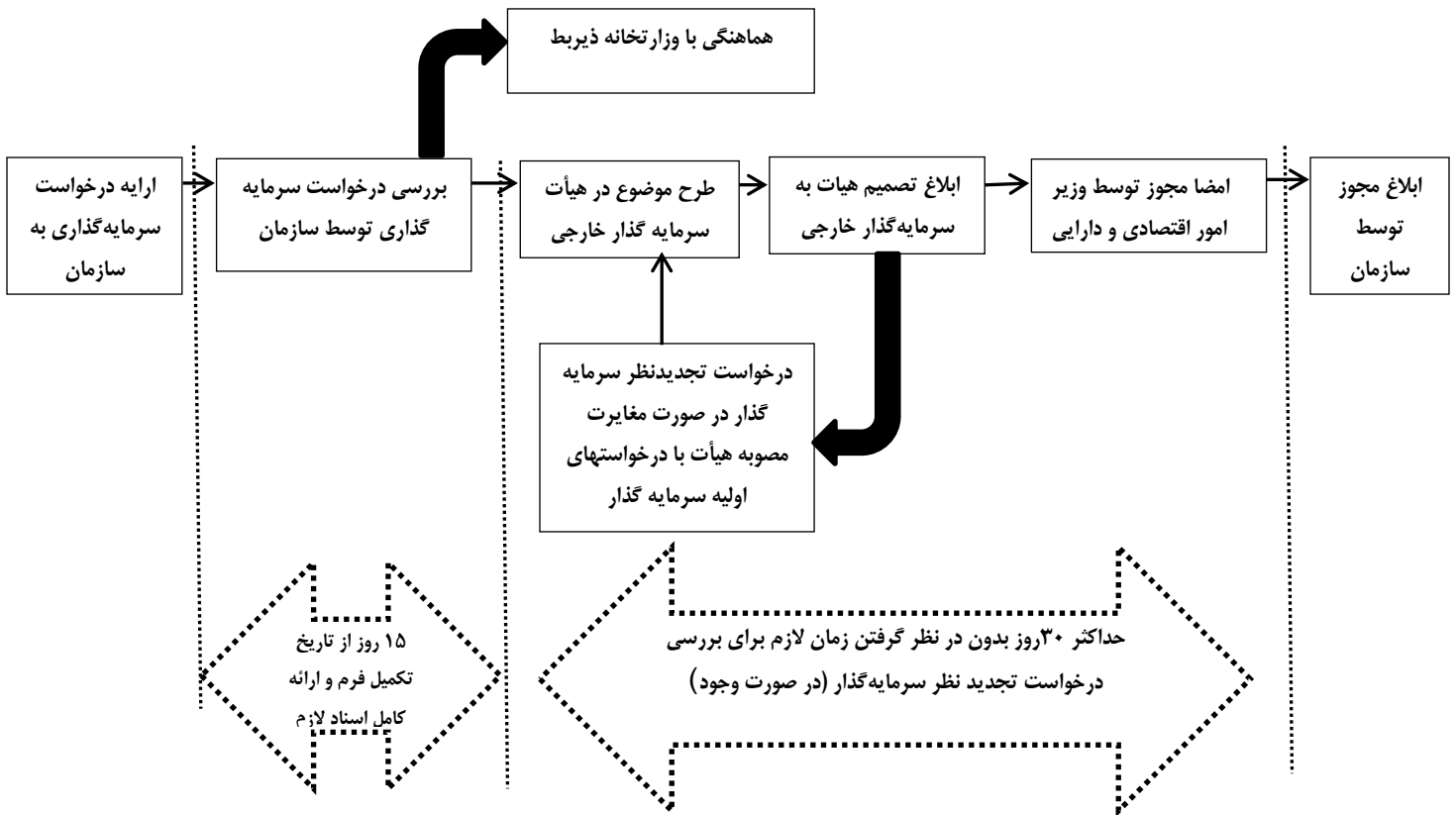
۳-۲-۱- ساختار سازمانی جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در ایران

سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران زیر مجموعه وزارت امور اقتصادی و دارایی، به موجب قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی، تنها نهاد رسمی تشویق سرمایه‌گذاری خارجی در کشور می‌باشد که در چارچوب قانون جدید تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی، مصوب سال ۱۳۸۱، به تسهیل ورود سرمایه، تامین حمایت قانونی و امنیت کامل برای سرمایه‌گذاری خارجی می‌پردازد.

ضمن درخواست‌های سرمایه‌گذاری خارجی به سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران ارایه و در صورت تصویب در هیات‌های سرمایه‌گذاری خارجی متشکل از بانک مرکزی، سازمان برنامه و بودجه، وزارت امور خارجه، اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی ایران، اتاق تعاون ایران، سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران و وزارت خانه‌های تخصصی مربوطه، مجوز سرمایه‌گذاری خارجی توسط وزیر امور اقتصادی و دارایی از طرف دولت جمهوری اسلامی ایران صادر می‌گردد.

۲-۳-۳- مراحل صدور مجوز و ثبت آورده سرمایه‌گذاری خارجی در ایران

نمودار ۱. مراحل صدور مجوز سرمایه‌گذاری خارجی*

*: ماخذ: پورتال سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران

پس از اخذ مجوز سرمایه‌گذاری خارجی مطابق ماده ۲۱ قانون و آیین نامه اجرایی مربوط به تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی، سرمایه‌گذار مدارک خود را جهت ثبت موارد زیر، به سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران اعلام کند.

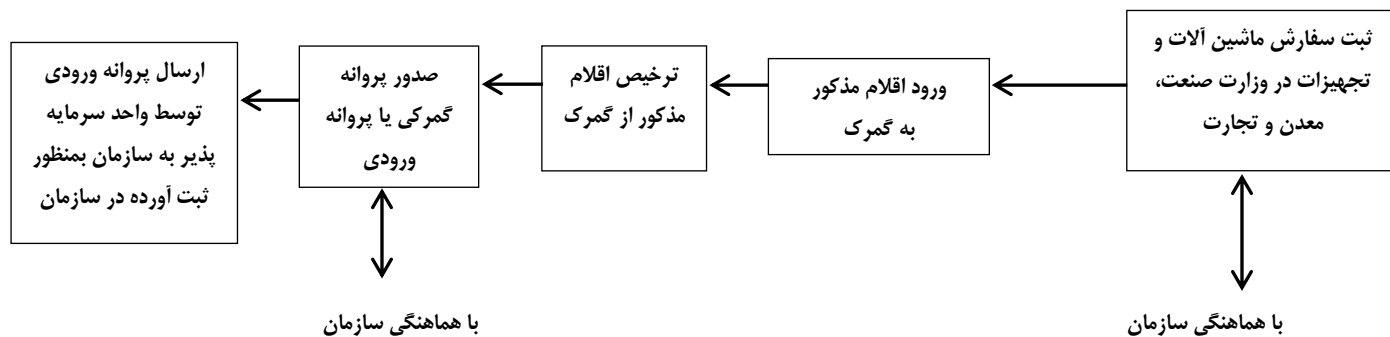
الف) سرمایه نقدی (وجوه نقدی ارزی)

ب) سرمایه غیر نقدی (ماشین آلات، تجهیزات، ابزار و قطعات یدکی، قطعات منفصله، مواد اولیه،... و دانش فنی

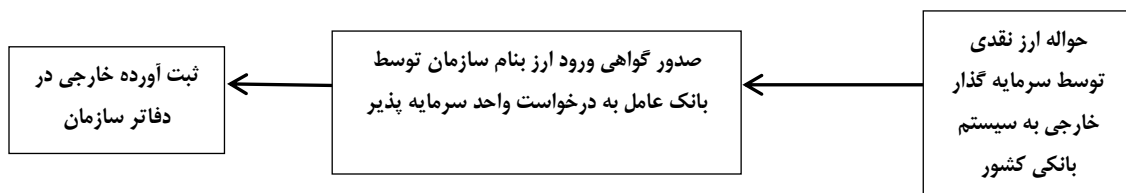
یا تکنولوژی، حق اختراع، اسامی و علائم تجاری و خدمات تخصصی)

نمودار ۲. نحوه احصا و ثبت آورده سرمایه‌گذار خارجی در سازمان سرمایه‌گذاری*

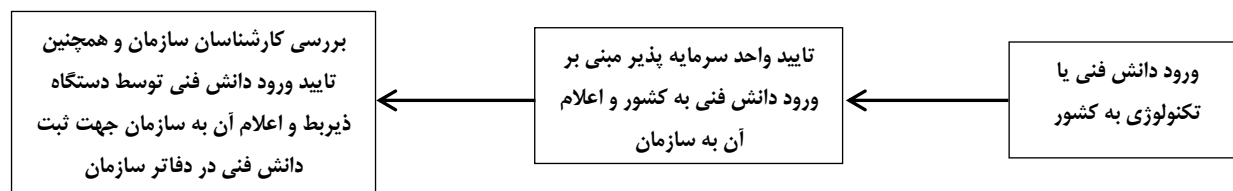
الف- ماشین آلات و تجهیزات

ب- ارزش نقدی

ج- دانش فنی یا تکنولوژی

* ماخذ: پورتال سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران

۴- سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در ایران و کشورهای منتخب

جداول مقایسه‌ای میزان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی ایران و کشورهای منتخب

جدول ۱. جریان ورودی سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی^۷ در ایران و کشورهای منتخب طی دوره ۲۰۱۵-۲۰۱۰ (میلیارد دلار)

کشورهای منتخب/سال	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳	۲۰۱۴	۲۰۱۵
آمریکا	۱۹۸,۰	۲۲۹,۹	۱۸۸,۴	۲۱۱,۵	۱۰۶,۶	۳۷۹,۹
چین	۱۱۴,۷	۱۲۴,۰	۱۲۱,۱	۱۲۳,۹	۱۲۸,۵	۱۳۵,۶
هندوستان	۲۷,۴	۳۶,۲	۲۴,۲	۲۸,۲	۳۴,۶	۴۴,۲
فرانسه	۱۳,۹	۳۱,۶	۱۷,۰	۴۲,۹	۱۵,۲	۴۲,۹
آلمان	۶۵,۶	۶۷,۵	۲۸,۲	۱۱,۷	۰,۹	۳۱,۷
ایتالیا	۹,۲	۳۴,۳	۰,۱	۲۴,۳	۲۳,۲	۲۰,۳
ترکیه	۹,۱	۱۶,۱	۱۳,۳	۱۲,۳	۱۲,۱	۱۶,۵
رژیم اشغالگر قدس	۶,۳	۸,۷	۸,۵	۱۲,۴	۶,۷	۱۱,۶
مالزی	۹,۱	۱۲,۲	۹,۲	۱۲,۱	۱۰,۹	۱۱,۱
امارات	۸,۸	۷,۲	۸,۸	۹,۵	۱۰,۸	۱۱,۰
روسیه	۳۱,۷	۳۶,۹	۳۰,۲	۵۳,۴	۲۹,۲	۹,۸
عربستان	۲۹,۲	۱۶,۳	۱۲,۲	۸,۹	۸,۰	۸,۱
کره جنوبی	۹,۵	۹,۸	۹,۵	۱۲,۸	۹,۳	۵,۰
ژاپن*	-۱,۳	-۱,۸	۱,۷	۲,۳	۲,۱	-۲,۳
ایران	۳,۶	۴,۳	۴,۷	۳,۰	۲,۱	۲,۱

منبع: انکنا ۲۰۱۶

*: اعداد منفی به مفهوم خروج سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی انجام شده در سال‌های گذشته است.

^۷ FDI Inflow

جدول ۲. جریان خروجی سرمایه گذاری مستقیم خارجی^ا در ایران و کشورهای منتخب طی دوره ۲۰۱۵-۲۰۱۰ (میلیارد دلار)

کشورهای منتخب/سال	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳	۲۰۱۴	۲۰۱۵
آمریکا	۲۷۷,۸	۳۹۶,۶	۳۱۸,۲	۳۰۷,۹	۳۱۶,۶	۳۰۰
ژاپن	۵۶,۳	۱۰۷,۶	۱۲۲,۵	۱۳۵,۷	۱۱۳,۶	۱۲۸,۷
چین	۶۸,۸	۷۴,۷	۸۷,۸	۱۰۷,۸	۱۲۳,۱	۱۲۷,۶
آلمان	۱۲۵,۵	۷۷,۹	۶۲,۲	۴۰,۴	۱۰۶,۲	۹۴,۳
فرانسه	۴۸,۲	۵۱,۴	۳۱,۶	۲۵	۴۲,۹	۳۵,۱
ایتالیا	۳۲,۷	۵۳,۷	۸	۲۵,۱	۲۶,۶	۲۷,۶
کره جنوبی	۲۸,۳	۲۹,۷	۳۰,۶	۲۸,۴	۲۸	۲۷,۶
روسیه	۴۱,۱	۴۸,۶	۲۸,۴	۷۰,۷	۶۴,۲	۲۶,۶
مالزی	۱۳,۴	۱۵,۲	۱۷,۱	۱۴,۱	۱۶,۴	۹,۹
رژیم اشغالگر قدس	۸,۷	۹,۲	۳,۳	۵,۵	۳,۷	۹,۷
امارات	۲	۲,۱	۲,۵	۸,۸	۹	۹,۳
هندوستان	۱۵,۹	۱۲,۵	۸,۵	۱,۷	۱۱,۸	۷,۵
عربستان	۳,۹	۳,۴	۴,۴	۴,۹	۵,۴	۵,۶
ترکیه	۱,۵	۲,۳	۴,۱	۳,۶	۶,۷	۴,۸
ایران	۰,۱۷	۰,۲۲	۰,۱۶	۰,۱۶	۰,۰۹	۰,۱۴

منبع: انکنتاد ۲۰۱۶

طبق بررسی و اعلام نظر انکنتاد درباره ایران، جریان ورودی سرمایه گذاری مستقیم خارجی در مدت سه سال متوالی کاهش یافته و در سال ۲۰۱۵ به ۲ میلیارد دلار (جدول ۱) رسیده است، ولی با لغو تحریم ها، انگیزه برای جریان سرمایه گذاری مستقیم خارجی بیشتر خواهد شد.

کشورهای آمریکا و چین به ترتیب دارای بیشترین میزان جریان ورودی سرمایه گذاری مستقیم خارجی در سال ۲۰۱۵، در میان کشورهای منتخب هستند. جریان خروجی سرمایه گذاری مستقیم خارجی از ایران از ۸۹ میلیون

^ا FDI Outflow

دلار در سال ۲۰۱۴ به ۱۳۹ میلیون دلار در سال ۲۰۱۵ (جدول ۲) جهش داشته است. پایان تحریم در ایران به معنای دسترسی به بیش از ۵۰ میلیارد دلار دارایی‌های بلوکه شده و افزایش درآمد نفت بوده است که می‌تواند به افزایش جریان خروجی سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی کمک نماید.

کشورهای آمریکا، ژاپن و چین به ترتیب دارای بیشترین میزان جریان خروجی سرمایه‌گذاری در سال ۲۰۱۵، در میان کشورهای منتخب هستند.

جدول ۳. موجودی ورودی سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی^۹ در ایران و کشورهای منتخب طی دوره ۲۰۱۰-۲۰۱۵ (میلیارد دلار)

کشورهای منتخب/سال	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳	۲۰۱۴	۲۰۱۵
آمریکا	۳۴۲۲,۳	۳۴۹۸,۷	۳۹۲۹,۱	۴۹۸۵,۹	۵۴۰۹,۹	۵۵۸۸,۰
چین	۵۸۷,۸	۷۱۱,۸	۸۳۲,۹	۹۵۶,۸	۱۰۸۵,۳	۱۲۲۰,۹
آلمان	۹۵۵,۹	۷۳۷,۱	۷۸۸,۱	۸۴۲,۷	۷۴۳,۵	۱۱۲۱,۳
فرانسه	۶۳۰,۷	۶۹۸,۹	۷۱۷,۳	۷۹۶,۵	۷۲۹,۱	۷۷۲,۰
ایتالیا	۳۲۸,۱	۳۵۵,۱	۳۷۵,۰	۳۶۰,۹	۳۷۳,۷	۳۳۵,۳
هندوستان	۲۰۵,۶	۲۰۶,۴	۲۲۵,۰	۲۲۶,۶	۲۵۲,۳	۲۸۲,۳
روسیه	۴۶۴,۲	۴۵۴,۹	۵۱۴,۹	۵۶۵,۷	۳۷۸,۵	۲۵۸,۴
عربستان	۱۷۶,۴	۱۸۶,۸	۱۹۹,۰	۲۰۷,۹	۲۱۵,۹	۲۲۴,۱
کره جنوبی	۱۳۵,۵	۱۳۵,۲	۱۵۷,۹	۱۸۰,۹	۱۸۲,۰	۱۷۴,۶
ژاپن	۲۱۴,۹	۲۲۵,۸	۲۰۵,۸	۱۷۰,۷	۱۷۰,۶	۱۷۰,۷
ترکیه	۱۸۷,۲	۱۳۶,۵	۱۹۰,۰	۱۴۹,۲	۱۶۸,۶	۱۴۵,۵
مالزی	۱۰۱,۶	۱۱۵,۱	۱۳۲,۷	۱۳۶,۰	۱۳۳,۸	۱۱۷,۶
امارات	۶۳,۹	۸۵,۴	۹۵,۰	۱۰۵,۵	۱۱۵,۶	۱۱۱,۱
رژیم اشغالگر قدس	۶۱,۲	۶۴,۵	۷۴,۷	۸۸,۰	۹۸,۷	۱۰۴,۴
ایران	۲۹,۰	۳۳,۲	۳۷,۹	۴۰,۹	۴۳,۰	۴۵,۱

منبع: انکنا ۲۰۱۶

^۹ FDI Inward Stock

جدول ۴. موجودی خروجی سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی^۱ در ایران و کشورهای منتخب

طی دوره ۲۰۱۵-۲۰۱۰ (میلیارد دلار)

کشورهای منتخب/سال	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳	۲۰۱۴	۲۰۱۵
آمریکا	۴۸۰۹,۶	۴۵۱۴,۳	۵۱۹۶,۵	۶۲۷۵,۴	۶۳۱۸,۶	۵۹۸۲,۸
آلمان	۱۳۶۴,۶	۱۴۹۴,۲	۱۵۷۹,۱	۱۶۸۱,۸	۱۵۸۳,۳	۱۸۱۲,۵
فرانسه	۱۱۷۳,۰	۱۲۴۸,۰	۱۳۰۷,۷	۱۳۶۰,۳	۱۲۷۹,۱	۱۳۱۴,۲
ژاپن	۸۳۱,۱	۹۶۲,۸	۱۰۳۷,۷	۱۱۱۸,۰	۱۱۹۳,۱	۱۲۲۶,۶
چین	۳۱۷,۲	۴۲۴,۸	۵۱۲,۶	۶۱۳,۶	۷۲۹,۶	۱۰۱۰,۲
ایتالیا	۴۹۱,۲	۵۱۹,۷	۵۲۶,۹	۵۲۰,۸	۵۴۸,۴	۴۶۶,۶
کره جنوبی	۱۴۴,۰	۱۷۲,۴	۲۰۲,۹	۲۳۸,۸	۲۵۸,۶	۲۷۸,۴
روسیه	۳۳۶,۴	۳۶۱,۸	۴۰۹,۶	۴۷۹,۵	۴۳۱,۹	۲۵۲,۰
هندوستان	۹۶,۹	۱۰۹,۵	۱۱۸,۱	۱۱۹,۸	۱۲۹,۶	۱۳۹,۰
مالزی	۹۷,۰	۱۰۶,۴	۱۲۰,۴	۱۲۸,۲	۱۳۵,۷	۱۳۶,۹
رژیم اشغالگر قدس	۶۹,۰	۷۰,۸	۷۱,۲	۷۵,۴	۷۸,۰	۸۹,۳
امارات	۵۵,۶	۵۷,۷	۶۰,۳	۶۳,۲	۶۶,۳	۸۷,۴
عربستان	۲۶,۵	۳۰,۰	۳۴,۴	۳۹,۳	۴۴,۷	۶۳,۳
ترکیه	۲۲,۵	۲۷,۷	۳۱,۰	۳۳,۴	۴۰,۱	۴۴,۷
ایران	۱,۷	۱,۹	۳,۳	۳,۵	۴,۱	۲,۵

منبع: انکنا ۲۰۱۶

موجودی ورودی سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی ایران، طی سال‌های ۲۰۱۵-۲۰۱۰ روند صعودی داشته و در سال ۲۰۱۵ به ۴۵,۱ میلیارد دلار رسیده است (جدول ۳). کشورهای آمریکا، چین و آلمان به ترتیب دارای بیشترین میزان موجودی ورودی سرمایه‌گذاری در سال ۲۰۱۵، در میان کشورهای منتخب هستند.

^۱ FDI Outward Stock

جدول شماره ۴ نشان می دهد که موجودی خروجی سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی ایران، طی سال‌های ۲۰۱۱-۲۰۱۴ روند صعودی داشته ولی در سال ۲۰۱۵ کاهش یافته و به ۲,۵ میلیارد دلار رسیده است. کشورهای آمریکا، آلمان و فرانسه به ترتیب دارای بیشترین میزان موجودی خروجی سرمایه‌گذاری در سال ۲۰۱۵، در میان کشورهای منتخب هستند.

۵- سرمایه‌گذاری خارجی مصوب در حوزه صنعت، معدن و تجارت

اطلاعات طرح‌ها و واحدهای سرمایه‌گذاری خارجی مصوب در بخش صنعت، معدن و تجارت

اطلاعات اعلام شده از سوی دفتر سرمایه‌گذاری خارجی وزارت صنعت، معدن و تجارت در خصوص سرمایه

گذاری‌های مصوب در بخش صنعت و معدن به شرح جداول زیر می‌باشد:

جدول ۵. اطلاعات طرح‌ها و واحدهای سرمایه‌گذاری خارجی مصوب در بخش صنعت، معدن و تجارت از سال ۱۳۹۰ تا ده ماهه ۱۳۹۵

سال	تعداد کل طرح/واحد	حجم سرمایه‌گذاری خارجی مصوب (میلیون دلار)
۱۳۹۰	۴۸	۱۵۹۷
۱۳۹۱	۶۳	۲۲۶۰
۱۳۹۲	۴۸	۱۱۰۲
۱۳۹۳	۴۳	۷۱۵
۱۳۹۴	۳۶	۲۸۵۸
ده ماهه ۱۳۹۵	۵۸	۴۹۷۷

ماخذ: دفتر سرمایه‌گذاری خارجی وزارت صنعت، معدن و تجارت

طی سال‌های اخیر حجم سرمایه‌گذاری خارجی مصوب در بخش صنعت و معدن شاهد رشد قابل توجهی بوده، به گونه‌ای که طی سال ۹۴ حجم سرمایه‌گذاری خارجی مصوب نسبت به سال ۹۳ شاهد رشد ۳۰۰ درصدی داشته است.

بررسی سرمایه‌گذاری خارجی مصوب در کشور طی ده ماهه سال ۹۵ در مقایسه با مدت مشابه سال قبل از لحاظ ارزش سرمایه‌گذاری، بیانگر رشد ۱۰۹ درصدی بوده و همچنین در تعداد کل طرح‌ها و واحدها نیز رشد ۱۴۲ درصدی را نشان می‌دهد.

جدول ۶. اطلاعات طرح ها و واحدهای سرمایه‌گذاری خارجی مصوب در بخش صنعت، معدن و تجارت در سال ۱۳۹۴ و ده ماهه ۱۳۹۵ به تفکیک استان

ردیف	نام استان	سال ۱۳۹۴			ده ماهه سال ۱۳۹۵		
		تعداد طرح/ واحد	حجم سرمایه‌گذاری خارجی مصوب (هزار دلار)	سهم از سرمایه‌گذاری خارجی مصوب (درصد)	تعداد طرح/ واحد	حجم سرمایه‌گذاری خارجی مصوب (هزار دلار)	سهم از سرمایه‌گذاری خارجی مصوب (درصد)
۱	خراسان شمالی	۰	۰	۰	۱	۳,۱۳۸,۴۱۴	۶۳
۲	آذربایجان غربی	۳	۲۱,۸۸۵	۱	۷	۷۳۷,۱۰۸	۱۵
۳	قزوین	۰	۰	۰	۴	۲۱۵,۶۴۵	۴
۴	تهران	۳	۹۸,۰۳۷	۳	۷	۲۱۳,۷۹۱	۴
۵	مرکزی	۱	۱,۵۰۰	۰,۱	۶	۱۹۸,۵۵۰	۴
۶	اصفهان	۳	۶,۲۴۸	۰,۲	۲	۱۷۳,۸۷۰	۳
۷	زنجان	۱	۱۴,۴۹۶	۱	۳	۱۲۹,۵۷۳	۳
۸	لرستان	۰	۰	۰	۱	۷۱,۸۱۶	۱
۹	خراسان رضوی	۹	۱,۱۳۱,۸۶۰	۴۰	۱۱	۲۹,۷۰۶	۰,۶
۱۰	البرز	۵	۱۰۹,۴۴۶	۴	۶	۲۴,۶۷۹	۰,۵
۱۱	آذربایجان شرقی	۲	۵,۸۷۵	۰,۲	۱	۱۵,۰۰۰	۰,۳
۱۲	کرمان	۰	۰	۰	۱	۱۵,۰۰۰	۰,۳
۱۳	همدان	۰	۰	۰	۱	۵,۶۱۶	۰,۱
۱۴	فارس	۱	۱,۰۸۷,۹۹۵	۳۸	۱	۲,۰۰۰	۰,۰۴
۱۵	مازندران	۰	۰	۰	۲	۱,۹۱۶	۰,۰۴
۱۶	سیستان و بلوچستان	۱	۲۸۶,۸۰۳	۱۰	۲	۱,۹۱۱	۰,۰۴
۱۷	یزد	۱	۳,۲۰۰	۰,۱	۱	۱,۸۲۲	۰,۰۴
۱۸	گلستان	۰	۰	۰	۱	۶۴۶	۰,۰۱
۱۹	خوزستان	۲	۲,۱۴۷	۰,۱	۰	۰	۰
۲۰	سمنان	۱	۵,۶۶۲	۰,۲	۰	۰	۰
۲۱	قم	۲	۱۱,۶۸۸	۰,۴	۰	۰	۰
۲۲	گیلان	۱	۷۱,۱۲۷	۲	۰	۰	۰
۲۳	سایر استانها	-	-	-	-	-	-
	مجموع	۳۶	۲,۸۵۷,۹۶۹	۱۰۰	۵۸	۴,۹۷۷,۰۶۳	۱۰۰

ماخذ: دفتر سرمایه‌گذاری خارجی وزارت صنعت، معدن و تجارت

بر اساس آخرین اطلاعات سرمایه‌گذاری خارجی مصوب به تفکیک استان طی سال ۹۴ و ده ماهه ۹۵، بیشترین تعداد طرح مصوب در استان خراسان رضوی بوده است. در سال ۹۴ نیز استان البرز در رتبه دوم و

استان‌های آذربایجان غربی، تهران و اصفهان مشترکا رتبه سوم را دارند. بر اساس آخرین اطلاعات سرمایه‌گذاری خارجی مصوب به تفکیک استان طی سال‌های ۹۴ و ده ماهه ۹۵ بیشترین حجم سرمایه‌گذاری در سال ۹۴ به ترتیب در استان‌های خراسان رضوی، فارس، سیستان و بلوچستان مصوب گردیده است و در سال ۹۵ به ترتیب استان‌های خراسان شمالی، آذربایجان غربی و قزوین رتبه‌های اول تا سوم را از لحاظ حجم سرمایه‌گذاری مصوب دارا بوده‌اند.

جدول ۷. اطلاعات سرمایه‌گذاری خارجی مصوب در ده ماهه ۹۵ به تفکیک کشور

کشور	تعداد طرح مصوب	حجم سرمایه‌گذاری خارجی مصوب (هزار دلار)	سهم از سرمایه‌گذاری خارجی مصوب (درصد)
اسپانیا	۱	۳,۱۳۸,۴۱۴	۶۳,۱
چین	۶	۸۶۴,۱۷۶	۱۷,۳
آلمان	۵	۲۵۴,۶۷۴	۵,۱
انگلستان	۲	۲۰۹,۶۷۵	۴,۲
فرانسه	۴	۲۰۵,۹۸۲	۴,۱
امارات متحده	۴	۱۰۳,۲۶۶	۲,۱
عراق	۲	۷۷,۴۳۲	۱,۶
ترکیه	۶	۳۳,۳۷۱	۰,۷
افغانستان	۱۴	۲۶,۴۸۴	۰,۵
گرجستان	۱	۱۵,۰۰۰	۰,۳
اتریش	۱	۱۳,۲۲۴	۰,۳
مالزی	۱	۱۰,۰۰۰	۰,۲
جمهوری آذربایجان	۳	۷,۷۶۹	۰,۲
آلمان و ایتالیا	۱	۵,۵۱۰	۰,۱
کانادا	۱	۴,۲۸۰	۰,۱
هلند	۱	۴,۰۰۰	۰,۱
کویت	۱	۲,۰۰۰	۰,۰
اوکراین	۱	۶۴۶	۰,۰
افغانستان و عراق	۱	۵۳۹	۰,۰
امارات متحده عربی	۱	۳۱۳	۰,۰
روسیه	۱	۳۰۳	۰,۰
مجموع	۵۸	۴,۹۷۷,۰۶۳	۱۰۰,۰

ماخذ: دفتر سرمایه‌گذاری خارجی وزارت صنعت، معدن و تجارت

۶- عوامل مؤثر در جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی

در این بخش سعی شده تا موضوعات و عوامل مؤثر بر جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی در حوزه های مختلف مورد بررسی قرار داده شود. از مهمترین عوامل مؤثر می توان به موارد زیر اشاره نمود:

۱- نیروی کار ارزان و ماهر

توسعه منابع انسانی با وجود نیروی کار متخصص، ماهر و ارزان قیمت در کشورهای در حال توسعه از مهمترین عوامل جذب FDI محسوب می شود.

۲- اندازه و گستره بازار

گسترش اندازه بازار کشور اثرات مثبتی در جذب FDI دارد، هر چقدر بازار کشور میزبان گسترده تر باشد، ورود سرمایه گذاری مستقیم خارجی افزایش پیدا می کند.

بررسی روند تغییرات رتبه ایران طی سال های ۲۰۱۱ لغایت ۲۰۱۶ در شاخص ها و زیرشاخص های رقابت پذیری جهانی مرتبط با اندازه بازار، که بر سرمایه گذاری خارجی تاثیرگذار می باشند، نشان می دهد، رتبه ایران بین ۱۸ تا ۲۱ در نوسان بوده و رتبه ۱۸ در سال ۲۰۱۲ کسب شده است. در سال ۲۰۱۴ این رتبه به ۲۱ رسیده و در سال های ۲۰۱۵ و ۲۰۱۶ رتبه ایران بهبود و به ۱۹ ارتقاء یافته است. (جدول ۱ پیوست) ولی در زیرشاخص "اندازه بازار خارجی" رتبه ایران با تنزل مواجه شده است.

۳- درجه باز بودن اقتصاد

درجه باز بودن درهای اقتصاد، یکی از عوامل مؤثر برای سرمایه گذاری مستقیم خارجی در کشورهای در حال توسعه بوده و در اثرگذاری سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر صادرات، دارای اثر مثبت و معنی داری است.

بررسی روند تغییرات رتبه ایران در این شاخص طی سال‌های ۲۰۱۰ لغایت ۲۰۱۶ نشان می‌دهد، رتبه ایران بین ۱۶۸ تا ۱۷۳ در نوسان بوده و بهترین رتبه در سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۳ کسب شده است (جدول ۲ پیوست).

۴- سهم بخش خصوصی در اقتصاد

خصوصی سازی یا واگذاری شرکت‌های دولتی یکی از سیاست‌های بسیار مهم در جذب سرمایه‌های خارجی است. از منظر اقتصاد دانان، خصوصی سازی تنها زمانی به عنوان یک سیاست و فرآیند اصلاحی موثر واقع می‌شود که نظام اقتصادی یک کشور به اندازه کافی آزاد شده باشد که بتوان در چارچوب آن به بهبود فضای کسب و کار، ایجاد یک بازار رقابتی ضد انحصاری و تقویت بخش خصوصی از طریق واگذاری مالکیت شرکت‌های دولتی دست یافت.

با ملاحظه شاخص‌های رقابت پذیری جهانی، ایران در ارتباط با زیرشاخص " اثربخشی سیاست‌های ضد انحصاری " در شاخص "کارایی بازار کالا" طی سال‌های ۲۰۱۱-۲۰۱۶ از رتبه‌های خوبی برخوردار بوده و در سال ۲۰۱۶ رتبه ۴۵ را کسب نموده است. (جدول ۳ پیوست)

۵- تقویت زیر ساخت‌های اقتصادی

وجود زیر ساخت‌های اقتصادی نظیر سیستم اطلاع رسانی گسترده، جاده‌ها، حمل و نقل ریلی و بنادر در فرایند سرمایه‌گذاری در سایر کشورها، از عوامل موثر در جذب و هدایت سرمایه‌های خارجی به کشورهای سرمایه‌پذیر می‌باشد.

بررسی روند تغییرات رتبه ایران در شاخص " عملکرد لجستیک " نشان می‌دهد، رتبه ایران طی سال‌های ۲۰۰۷ لغایت ۲۰۱۲ افزایش یافته است. بهترین رتبه که ۷۸ می‌باشد در سال ۲۰۰۷ کسب شده و در سال ۲۰۱۶ رتبه ایران با ۱۶ پله بهبود به ۹۶ رسیده است. (جدول ۴ پیوست)

۶- تعدیل نرخ های بهره بانکی

نرخ بهره بانکی و تعدیل آن در جذب سرمایه‌گذاران خارجی و تعاملات بازار پول و سرمایه بسیار موثر است. اگر نرخ بازدهی بازار پول بیشتر از بازار سرمایه باشد، سرمایه‌گذاران خارجی جذب بازار پول می‌شوند و سرمایه به بخش مولد اقتصاد که بازار سرمایه است ورود نمی‌کند، مگر اینکه نرخ ها تعدیل گردد.

۷- تثبیت سیاست‌های ارزی

سیاست‌های مالی و پولی و ارزی پارامترهای ثبات اقتصادی را تعیین می‌کنند و مستقیماً بر عوامل تعیین‌کننده تصمیمات سرمایه‌گذاری تاثیر می‌گذارند. سیاست نرخ ارز نیز به ثبات اقتصادی مربوط است و می‌تواند بر تصمیمات سرمایه‌گذاری خارجی اثر گذارد.

۸- اثر قوانین بر سرمایه‌گذاری خارجی

بررسی روند تغییرات رتبه ایران در زیر شاخص "اثر قوانین بر سرمایه‌گذاری خارجی" در شاخص "کارایی بازار کالا" طی سال‌های ۲۰۱۱ لغایت ۲۰۱۶ نشان می‌دهد، ایران از رتبه خوبی برخوردار نبوده و بین ۱۲۷ تا ۱۳۶ در نوسان می‌باشد. (جدول ۳ پیوست)

سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در میان سایر روش‌های ورود سرمایه به کشور، بیشترین کمک را به رشد و توسعه اقتصادی بلندمدت و ورود فناوری و مهارت‌های مدیریتی می‌کند. بررسی روند تغییرات انتقال فناوری در کشور می‌تواند به عنوان یکی از نتایج سرمایه‌گذاری خارجی مورد توجه قرار گیرد. بررسی روند تغییرات رتبه ایران در زیر شاخص "سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (FDI) و انتقال فناوری" در شاخص "آمادگی فناوری" طی سال‌های ۲۰۱۱ لغایت ۲۰۱۶ نشان می‌دهد، رتبه ایران بین ۱۰۲ تا ۱۲۴ در نوسان بوده، ولی در سال ۲۰۱۶ با بهبود ۱۸ پله به رتبه ۸۴ ارتقا یافته است. (جدول ۵ پیوست)

۹- عوامل تشویقی و حمایتی مؤثر بر جریان سرمایه‌گذاری خارجی

نظر به بررسی‌های به عمل آمده، متغیرهای نرخ ارز، تورم و مالیات تأثیر منفی بر جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی دارند. سیستم‌های مالیاتی، یکی از عوامل مؤثر در انتخاب سرمایه‌گذاران برای صدور سرمایه به کشورها می‌باشد.

مشوق‌های مالیاتی، علیرغم تأثیر مستقیم منفی بر درآمد مالی کشور، یکی از عوامل مؤثر در افزایش جریان سرمایه‌گذاری نیز می‌باشند.

بررسی روند تغییرات رتبه ایران در زیرشاخص "تأثیر مالیات بر انگیزه‌های سرمایه‌گذاری" در شاخص "کارایی بازار کالا" طی سال‌های ۲۰۱۱ لغایت ۲۰۱۶ نشان می‌دهد، رتبه ایران بین ۷۱ تا ۹۵ در نوسان بوده، بهترین رتبه که ۷۱ می‌باشد در سال ۲۰۱۲ کسب شده و در سال ۲۰۱۶ نیز رتبه ایران نسبت به سال قبل ۸ پله ارتقا یافته و به عدد ۷۸ رسیده است. (جدول ۳ پیوست)

سایر عوامل تشویقی و حمایتی مؤثر بر جریان سرمایه‌گذاری خارجی عبارتند از:

- اعطای پوشش‌های بیمه‌ای به سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی
- اعطای معافیت‌های گمرکی در مورد واردات نهاده‌های مورد نیاز شرکت‌های سرمایه‌گذار خارجی
- اعطای یارانه در امر آموزش نیروی کار و توسعه منابع انسانی
- ایجاد مناطق آزاد تجاری - صنعتی برای سرمایه‌گذاری
- اعطای تسهیلات زیر بنایی و خدمات عمومی ارزان تر نظیر آب و برق
- تصویب پروژه‌های سرمایه‌گذاری خارجی با کمترین تشریفات اداری
- تضمین برگشت اصل و سود سرمایه

۷- موانع جذب سرمایه گذاری خارجی در ایران

۷-۱- موانع اقتصادی

- عدم امکان استفاده از امکانات و خدمات بانکی برای خارجیان
- نوسان نرخ ارز
- ریسک بالای سرمایه گذاری
- ضعف توسعه بازار سرمایه و سهم اندک آن از GDP
- ضعف در استفاده از ظرفیت مناطق آزاد در جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی
- نبود نظام های تشویقی کارآمد در امر تولید و تسهیلات بانکی موثر

۷-۲- موانع حقوقی و نهادی

- دولتی بودن ساختار اقتصاد ایران (عدم تمایل سرمایه گذار خارجی به بخش های تحت کنترل دولت)
- وجود بوروکراسی و عدم صراحت و شفافیت کامل در قانون سرمایه گذاری خارجی
- تغییرات زود هنگام مقررات ارزی، پولی و گمرکی
- محدودیت های نهادی و مقرراتی در بازار سرمایه به منظور جذب سرمایه گذاری خارجی پورتفوی
- قانون کار

۷-۳- موانع سیاسی

- احساس نا امنی برای سرمایه گذاری از سوی سرمایه گذاران خارجی
- ارتباط ضعیف با نهادهای معتبر بین المللی

۷-۴- سایر موانع

- عدم دسترسی به آمار به روز از وضعیت بخش های مختلف اقتصادی ایران

۸- پیشنهاد برای افزایش جذب سرمایه‌گذاری خارجی در ایران

- راه‌اندازی بورس ارز
- رعایت استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی توسط شرکت‌ها
- اصلاح ساختار نظام بانکی و انطباق با استانداردهای جهانی
- امکان بیمه نوسانات نرخ ارز
- بهبود فضای کسب و کار
- کاهش ریسک سرمایه‌گذاری
- توسعه ظرفیت‌های تخصصی مدیران در مقوله‌های سرمایه‌گذاری و مالی
- بهبود متوازن زیرساخت‌های سخت‌افزاری و نرم‌افزاری

۹- منابع

۱- WORLD INVESTMENT REPORT ۲۰۱۶- UNCTAD

۲- www.investiniran.ir/

۳- گزارش شماره ۲۹، آمارها و شاخص‌های بین‌المللی " گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۶" - دفتر آمار و فراوری داده‌ها - آبان ۱۳۹۵

۴- گزارش شماره ۲۲، آمارها و شاخص‌های بین‌المللی (آزادی اقتصادی) - دفتر آمار و فراوری داده‌ها - خرداد ۱۳۹۵

۵- گزارش شماره ۲۵، آمارها و شاخص‌های بین‌المللی (شاخص عملکرد لجستیک) - دفتر آمار و فراوری داده‌ها - مرداد ۱۳۹۵

۶- سرمایه‌گذاری خارجی و تبیین جایگاه آن در اقتصاد کشور - سازمان امور اقتصادی و دارایی استان مرکزی - بهمن ۱۳۸۶

۷- بررسی مبانی سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی - وزارت صنایع و معادن - دفتر آمار و اطلاع رسانی - ۱۳۸۳

۸- بررسی عوامل موثر بر جذب سرمایه‌گذاری خارجی در ایران (ارایه راهبردها و برنامه‌های اجرایی) - دفتر سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی - تیر ۱۳۹۵

۱۰- پیوست ها

جدول ۱. تغییرات رتبه ایران در شاخص ها و زیرشاخص های رقابت پذیری جهانی مرتبط با

"اندازه بازار" طی دوره ۲۰۱۰ لغایت ۲۰۱۵

رتبه	عنوان شاخص/سال	۲۰۱۱ از ۱۴۲ کشور	۲۰۱۲ از ۱۴۴ کشور	۲۰۱۳ از ۱۴۸ کشور	۲۰۱۴ از ۱۴۴ کشور	۲۰۱۵ از ۱۴۰ کشور	۲۰۱۶ از ۱۳۸ کشور
	اندازه بازار	۲۱	۱۸	۱۹	۲۱	۱۹	۱۹
۱	اندازه بازار داخلی	۱۸	۱۷	۱۸	۱۸	۱۸	۱۸
۲	اندازه بازار خارجی	۲۵	۲۶	۲۵	۲۸	۲۸	۳۲
۳	تولید ناخالص داخلی بر مبنای قدرت خرید	-	-	۱۷	۱۸	۱۸	۱۸
۴	درصد صادرات به تولید ناخالص داخلی	-	-	۱۰۳	۱۰۵	۱۱۲	۱۱۹

منبع: ۲۰۱۷-۲۰۱۶ The Global Competitiveness Report

جدول ۲. رتبه ایران در شاخص "آزادی اقتصادی" و زیر شاخص های آن

طی دوره ۲۰۱۰ لغایت ۲۰۱۶

رتبه	شاخص آزادی اقتصادی و زیر شاخص های آن		سال ۲۰۱۰ از ۱۸۳ کشور	سال ۲۰۱۱ از ۱۸۴ کشور	سال ۲۰۱۲ از ۱۸۵ کشور	سال ۲۰۱۳ از ۱۸۵ کشور	سال ۲۰۱۴ از ۱۸۶ کشور	سال ۲۰۱۵ از ۱۸۶ کشور	سال ۲۰۱۶ از ۱۸۶ کشور
	رتبه	آزادی اقتصادی	۱۶۸	۱۷۱	۱۷۱	۱۶۸	۱۷۳	۱۷۱	۱۷۱
	امتیاز	۴۳,۴	۴۲,۱	۴۲,۳	۴۳,۲	۴۰,۳	۴۱,۸	۴۳,۵	
۱	حقوق مالکیت	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	
۲	جلوگیری از فساد	۲۳	۱۸	۲۲	۲۷	۲۳,۴	۲۵	۲۷	
۳	آزادی مالیاتی	۸۱,۱	۸۱,۱	۸۰,۶	۸۰,۸	۸۰,۶	۸۱,۲	۸۱,۲	
۴	هزینه های دولت	۷۹,۶	۷۶	۷۶,۹	۸۰,۵	۸۵,۹	۹۳	۹۳,۲	
۵	آزادی کسب و کار	۶۹,۹	۶۹,۴	۶۴,۸	۶۵,۳	۶۲,۳	۵۷	۵۹,۳	
۶	آزادی کار	۵۵,۱	۵۰,۷	۵۱,۵	۵۵	۴۱,۷	۵۱,۳	۴۹	
۷	آزادی پولی	۵۴,۷	۶۰,۷	۶۲	۵۸	۴۷,۳	۴۸,۷	۵۰,۶	
۸	آزادی تجاری	۵۰,۲	۴۴,۸	۴۵,۷	۴۵,۷	۴۱,۴	۴۱,۴	۵۴,۶	
۹	آزادی سرمایه گذاری	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	
۱۰	آزادی مالی	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	

منبع: <http://www.heritage.org>

جدول ۳. رتبه ایران در شاخص کارایی بازار کالا و زیرشاخص های مربوطه

طی دوره ۲۰۱۱ لغایت ۲۰۱۶

۲۰۱۶ از ۱۳۸ کشور	۲۰۱۵ از ۱۴۰ کشور	۲۰۱۴ از ۱۴۴ کشور	۲۰۱۳ از ۱۴۸ کشور	۲۰۱۲ از ۱۴۴ کشور	۲۰۱۱ از ۱۴۲ کشور	شاخص در کارایی بازار کالا
۱۱۱	۱۰۹	۱۲۰	۱۱۰	۹۸	۱۰۳	کارایی بازار کالا
۱۲۶	۱۲۱	۱۱۹	۱۲۱	۱۰۶	۱۰۶	شدت رقابت داخلی
۷۵	۷۵	۷۲	۶۷	۴۷	۴۹	وجود بنگاه های مسلط بر بازار
۴۵	۴۶	۸۳	۷۳	۶۰	۷۳	اثر بخشی سیاست های ضد انحصاری
۷۸	۸۴	۸۵	۹۵	۷۱	۷۳	تاثیر مالیات بر انگیزه های سرمایه گذاری
۹۴	۹۶	۹۷	۹۸	۹۳	۸۶	نرخ مالیات کل (بر اساس درصد از سود)
۹۴	۵۷	۹۳	۷۴	۴۷	۳۴	تعداد مراحل و رویه های لازم جهت شروع کسب و کار
۸۷	۶۸	۷۹	۶۳	۳۴	۲۸	تعداد روزهای مورد نیاز برای شروع کسب و کار
۹۵	۱۰۴	۱۱۱	۱۱۴	۱۰۲	۸۲	هزینه های ناشی از سیاست گذاری در حوزه کشاورزی
۸۸	۹۹	۱۲۳	۱۱۳	۱۲۵	۱۳۷	وجود موانع تعرفه ای و غیر تعرفه ای برای واردات
۱۳۸	۱۴۰	۱۴۴	۱۴۷	۱۳۹	۱۴۰	تعرفه های تجاری (بر اساس درصد از عوارض گمرکی)
۱۳۷	۱۴۰	۱۴۴	۱۴۸	۱۴۴	۱۴۱	رواج مالکیت خارجی
۱۳۳	۱۳۵	۱۳۴	۱۳۶	۱۲۷	۱۲۸	اثر قوانین بر سرمایه گذاری خارجی
۱۰۹	۱۱۷	۱۱۶	۱۰۳	۱۰۰	۱۰۴	پیچیدگی تشریفات گمرکی
۱۳۵	۱۳۷	۱۴۲	۱۴۷	۱۳۷	۱۳۳	نسبت واردات به تولید ناخالص داخلی
۱۲۷	۱۱۶	۱۱۹	۱۲۲	۱۱۴	۱۱۵	میزان مشتری مداری بنگاه ها
۴۹	۵۰	۵۸	۵۶	۴۸	۵۸	میزان آگاهی و پیچیدگی نیاز خریداران

منبع: ۲۰۱۷-۲۰۱۶ The Global Competitiveness Report

جدول ۴. رتبه ایران در عملکرد لجستیک طی سالهای ۲۰۰۷ تا لغایت ۲۰۱۶

رتبه	شاخص عملکرد لجستیک ایران	سال ۲۰۰۷ از ۱۵۰ کشور	سال ۲۰۱۰ از ۱۵۵ کشور	سال ۲۰۱۲ از ۱۵۵ کشور	سال ۲۰۱۶ از ۱۶۷ کشور
	عملکرد لجستیک	۷۸	۱۰۳	۱۱۲	۹۶
۱	کارایی فرایندهای ترخیص کالا	۱۳۷	۱۰۶	۱۲۶	۱۱۰
۲	کیفیت زیرساختهای تجاری و جابجایی	۹۳	۸۶	۱۰۰	۷۲
۳	سهولت دسترسی به کالاهای مختلف با قیمت رقابتی	۹۴	۱۲۱	۱۱۵	۸۸
۴	شایستگی و کیفیت خدمات لجستیکی	۸۳	۶۹	۸۷	۸۲
۵	توانایی در تعقیب و ردیابی کالاهای ارسالی	۱۱۹	۱۱۰	۱۰۸	۱۱۱
۶	تحويل به موقع کالا	۸۶	۸۵	۱۳۸	۱۱۶

منبع: <http://www.worldbank.org>

جدول ۵. رتبه ایران در زیر شاخص " سرمایه گذاری مستقیم خارجی (FDI) و انتقال فناوری "

شاخص آمادگی فناوری طی دوره ۲۰۱۱ تا لغایت ۲۰۱۶

شاخص	۲۰۱۱ از ۱۴۲ کشور	۲۰۱۲ از ۱۴۴ کشور	۲۰۱۳ از ۱۴۸ کشور	۲۰۱۴ از ۱۴۴ کشور	۲۰۱۵ از ۱۴۰ کشور	۲۰۱۶ از ۱۳۸ کشور
آمادگی فناوری	۱۰۴	۱۱۱	۱۱۶	۱۰۷	۹۹	۹۷
سرمایه گذاری مستقیم خارجی (FDI) و انتقال فناوری	۱۱۱	۱۰۸	۱۲۳	۱۲۴	۱۰۲	۸۴

منبع: The Global Competitiveness Report ۲۰۱۶-۲۰۱۷